

עוצי השרה

מבית מכון - 'מרגניתא דרבי מאיר'
להוצאת תורות רבונ'ק לבית דראהביטש - סטרעליסק - סטריא

• פרשת תזריע תשפ"ד • שנה ג' גליון קל"א •

שרה הנוטה

"לא פרות ולא חלב!", אמרה המשרתת לר' לייב עם שובה. התפלא ר' לייב מאד. "הייתכן כי שיקר לי?!", שאל את עצמו. עוד באותו היום פנה אל רביה"ק רבי אורי לברר עמו את העניין.

"חלילה לי מלהוציא מפי דבר-שקר", השיב לו רביה"ק רבי אורי. "יסלח לי מר אם פירש את דבריי שלא כפי כוונתם. לא על פרות דיברתי, אלא על שני כיעלעך אחרים לגמרי - 'כי בשם קודשו בטחננו' ו'כי בו ישמח ליבנו'. משני כיעלעך אלה אני שואב את חיותי..."

הבין רבי לייב כי לפניו יהודי משכמו ומעלה, צדיק נסתר. בכל ליבו רצה לתמוך בו כספית, אלא שמהיכרותו את רביה"ק רבי אורי שיער כי הלה יסרב בתוקף לקבל ממנו מתנות-חינם. מה עשה? הביא את אשתו בסוד הדברים וביקש ממנה לעשות יד אחת עם רעייתו של רביה"ק רבי אורי, בלי שיוודע הדבר לבעלה.

רעיית רביה"ק רבי אורי התקשתה לדחות את היד המושטת לה. ליבה נשבר לרסיסים בכל פעם שראתה את פניהם המעוננות של לדידה הרעבים.

לפתע החלו להופיע על שולחנו של רביה"ק רבי אורי מאכלים שקודם לכן מעולם לא נראו בו. כך עברו כמה שבועות. רביה"ק רבי אורי, מצדו - כאילו לא הבחין בשינוי שהתחולל בביתו - המשיך בסדר עבודתו בלי שאלות ובלו חקירות.

אך שבת אחת, כשהסב רביה"ק רבי אורי לשולחן שהיה עמוס כל טוב, זחה עליו דעתו והוא פנה לפתע אל אשתו: "אמרי-נא לי, רעייתי היקרה, מניין כל השפע הזה בעת האחרונה?". או-אז נאלצה האישה לגלות את הסוד ולספר לבעלה כי ר' לייב הוא התומך בהם.

שקע רביה"ק רבי אורי במחשבותיו. כעבור רגע אמר: "אם-כן, רואה אני כי מן השמים לא רוצים עוד שנוסיף לחיות חיי עוני ומחסור. אבל גם לקבל מתנות-חינם אין זה רצוי. נראה כי יהיה עלינו לעבור לעיר אחרת ועם שינוי המקום ישתנה, אם ירצה ה', גם מזלנו לטובה".

ואמנם, כעבור זמן קצר העתיק רביה"ק רבי אורי את מושבו מלמברג לסטרעליסק. שם זרחה שמשו ורבים החלו נוהגים אחריו. לא עבר זמן רב עד שהכירו הכול בסגולותיו ובקדושתו, ומתוך כך דבק בו הכינוי - 'השרף מסטרעליסק'. מאז והלאה, לא ידע ביתו של רבי מאיר מחסור ואף לא נזק עוד למתנות-חינם.

והנה, השמחה במעונו של רביה"ק רבי אורי - בן גולד לו. ברית-המילה נערכה בבית-הכנסת. בסנדקאות כיבד אבי הילד את ר' לייב דימעליס, שנתקיימו בו "תורה וגדולה בשולחן אחד". תלמיד-חכם גדול, ירא-שמים מובהק ובעל ממון. נוסף על כך גם היה גיסו של החוזה מלובלין.

לאחר הברית פנה קהל המתפללים, כמקובל, לביתו של בעל השמחה - לסעודת-מצווה. רביה"ק רבי אורי צועד בראש ואחריו המתפללים, ור' לייב עמם. איש מהם לא ידע עד אז היכן גר בעל השמחה. צעדו וצעדו עד שהגיעו לקצה העיר. שם, בין סמטאותיה של שכונה עלובה, הובילם רביה"ק רבי אורי עד שנעצר מול צירף מט ליפול, שבקומת המרתף שלו שכן 'ביתו'.

ירדו כולם בגרם מדרגות שהוביל לדירת מגוריו של רביה"ק רבי אורי. אור קלוש חדר פנימה מבעד לדלת הפתוחה והאיר מעט את אפלת הבית. לאחר שהתרגלו לאפלולית, נוכחו בעוני הנורא שזעק מכל פינה. בתוך כך גם הבינו בדעוה כי שום סעודת-מצווה לא מצפה להם. על השולחן נחו חצי כיכר לחם וכמה בצלים.

"וכי משום שאין לו לאורי במה לכבד את אורחיו, לא יכניס את בנו לתוך כלל ישראל?!", נשמע קולו של האב קורא ואומר - ספק לעצמו, ספק לאורחיו. ספק לאלוקיו. חיש-מהר שינסו כמה מן המתפללים מותניים, רצו העירה ושבו ובידיהם נרות, לחם, דג מלוח, יי"ש ומגדנות. מכאן ומשם ארגנו כיסאות וספסלים והתיישבו לסעודת-המצווה.

עוניו של רביה"ק רבי אורי נגע מאוד לליבו של ר' לייב. לאחר שהתפזרו הכול לבתיהם ניגש אל רביה"ק רבי אורי ופתח עמו בשיחה. "ממה אתה מתפרנס?", שאל.

"מתפרנס?!", חזר רביה"ק רבי אורי על השאלה, "מתפרנס אני מצמד קיעלעך" (=פרות, ביידיש), אמר.

ר' לייב שוחח עם רביה"ק רבי אורי עוד ולבסוף נפרד ממנו בברכת מזל-טוב. בשובו לביתו קרא ר' לייב למשרתת והודיע לה: "ממחר נקנה חלב אך-ורק מר' אורי. ואף אם ידרוש מחיר גבוה מן המקובל בשוק, אל תתווכחי איתו אלא שלמי לו כל סכום שיבקש".

למחרת בבוקר הלכה המשרתת לביתו של רביה"ק רבי אורי ובידה כד גדול. את הדלת פתחה רעייתו של רביה"ק רבי אורי, המחלימה מן הלידה. בשומעה את בקשת המשרתת, תלתה בה מבט משתומם. "וכי להתל בי באת?!", שאלה, "כיכיד תבקשי ממני למכור לך דבר שאין לי?!"

בוכה המשרתת והתנצלה על אי-ההכנה שנפלה בעניין,

גם גאולת מצרים וגם הגאולה העתידה תהיה בזכות קדושת המילה

רביה"ק רבי נפתלי הירץ מסטרעליסק זי"ע

וביום השמיני ימול בשר ערלתו {ויקרא י"ב ג'}.

כי הנה איתא במדרש {מכילתא דרבי ישמעאל פרשת ויהי בשלח אות ד' עה"פ שמות י"ד ט"ו} אשר בזכות המילה עברו ישראל את הים, כאומרם "שמעון התימני אומר: 'בזכות המילה אני קורע להם את הים, שנאמר: (ירמיה ל"ג כ"ה) 'כה אמר ד' אם לא בריתי יומם וליילה, חקות שמים וארץ לא שמתי.' אי זו היא ברית שהיא נוהגת ביום ובלילה, אין את מוצא אלא מילה", וכמו שימד הפיטן "יום ליבשה שבחו גאולים, וכי' הבאים עמך בברית חותמך".

ולעתיד לבוא מצינו ג"כ שישאל יגאלו בזכות המילה, כאומרם {אגדת בראשית פ' י"ד} "אע"פ שאין לישראל מעשים טובים, הקב"ה גואלם בזכות המילה" וכמאמר הכתוב {תהלים קי"א ט'} "פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו", ועל זה אמר הכתוב {איכה ג' נ"ד} "צפו מים על ראשי אמרתי נגזרתי", שבשעה שצפו מים על ראשי בעת קריעת ים סוף שהיה להם למים לצוף מעל הראש 'אמרתי נגזרתי' הזכרתי את מה שגזרתי את ערלתי, ובזכות זה נושענו, וכן ג"כ בעת הגאולה השלימה כאשר יצופו מים על הראש ויהיה גזירות רעות וקשות, אזי 'אמרתי נגזרתי' היינו שבזכות כח של קדושת המילה ינצלו ויוושעו.

{ספה"ק אהבת ציון}

סיפור המסוגל לישועה גדולה בפרנסה - לקראת חג הפסח שהוצאות ישראל מרובים

מרביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע

משיב עול לכל חי רצון.

לאחר נישואיו התגורר רביה"ק רביה"ק רבי אורי מסטרעליסק בלמברג. הוא ומשפחתו חיו בדחקות קשה ואיומה. ואיך לא? רעייתו ניסתה לפרנס את המשפחה בעודה מטופלת בילדים רבים, ואילו הוא הקדיש את כל עיתותיו ללימוד תורה ולעבודת ה'.

כאותם ימים היה רביה"ק רבי אורי נחבא אל הכלים. חוץ מחירי-סגולה, שניחנו בעין חדה במיוחד, לא ייחס לו איש מעלת מיוחדת. מעמדו בחברה היה כשל שאר עניי העיר. האישה הנאמנה סבלה את העוני בדממה, מאפשרת לבעלה לעבור את קונו בדרכו.

{ספה"ק אמרי קדוש}

לֹאֲנֵי כְּקִשְׁתֵי רַבִּינּוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בֶּן
כְּקִשְׁתֵי רַבִּינּוֹ רַבִּי מֵאִיר מוֹדְרָא אֶהְיֵיטֵשׁ זְצוּקֵי ל'

עצי הקטר

הליכות ומנהגי רבותינו ז"ל – פסח

בימי הפסח הניחו על גבי הברזים חתיכות בד על מנת לסנו את המים [אף אם היו הברזים עם מסננים חדשים].

יש מקומות שמניחים מערב יום טוב מים ששאבו על פסח, אמנם בספר "עדות ביהוסף" על חודש ניסן {פ"ח אות י"ט בהערה} הביא משמיה דהרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זצוק"ל שאמר בשם אביו הרה"ק רבי מרדכי שרגא פייבוש מהוסיאטין זצוק"ל שהרה"ק רבי משה חיים אפרים מסאדליקאב זי"ע בעל הידגל מחנה אפרים" אמר כי במדינת רוסיא ראה חומרות רבים, וחומרא אחת ישרה מאד בעיניו והוא מה שמכניס מים מערב פסח על כל ימי החג, והוסיף הדגל מחנה אפרים וסיים דבריו, ואם תשאלוני אי"כ מדוע איני נוהג בחומרא זו, משום שלא ראיתי כן אצל זקיני הבעל שם טוב הקי"ע.

לא אכלו משך ימי החג קמח תפוחי אדמה, וכל מאכל שמעורב ממנו.

ע"פ דברי הראב"ן המובא בברכי יוסף {סי' תס"ג סע"ב} שכתב יומיהו אינו טוב לעשות פרפ"ל {מקמח מצה אפויה} שלא יעשו גם מקמח, וטוב הוא לאסור זה מפני זה, והברכי יוסף מוסיף על זה יומזה סמך גדול לדברי החכמים שהביא גזרתם הרב הכנסת הגדולה וכו', ויתר על כך כתב בשו"ת הברכה להחיד"א בשם מוהר"ם מודינא ז"ל לאסור לעשות פלא"ץ ממצה, ויש לקנוס אם עושהו, וכן נהגו רבני צרפת, הרי שהחמיר על זה כל כך לקנוס על מי שעושה בהיתר ממצה מה שנדמה כאיסור, ועל זה הדרך יש לאסור הקמת תפוחי אדמה.

אמנם תפוחי אדמה עצמם היו אוכלים, ואף כי הפרי מגדים {סי' תנ"ג משבצות זהב סק"א} כתב דהיו מקומות שרצו לאסור לגמרי התפוחי אדמה מחמת איסור קטניות, מ"מ לא הסכים הפרי מגדים על ידם, וכן הביא בשאלת יעבי"ץ {סי' קמ"ז אות ד', ועיין בשערי תשובה סי' תנ"ג סק"א} שבהיותו במנהיים רצו לאסור פרי הארץ שקורין 'ערד אפילו' או 'קרטופולין', מפני שעושים מהם קמח, "ואני עמדתי כנגדם ביודעי שאין הציבור יכולים לעמוד בזולתם והוא מאכלי עניים וכו' ונצחתי אותם ע"י אנשי הקהל שם שציוו על המורה שלא יאסור דבר חדש מה שלא אסרו הרבנים הקודמים שישבו שם על כסא ההוראה וכו' ומה טוב אם יסכימו כל חכמי הדור לדעת אחת, ומסופקני אם יבוא הדבר פ"א על מכונו וכו'.

אין אוכלים 'שום' במשך כל ימי הפסח.

בספר חמדת משה {סי' י"א} הביא שם דמשמע מהמגן אברהם {או"ח סי' תמ"ז} דמותר לאכול שום בפסח, וכן משמע בשערי תשובה {שם ס"ק כ"ה} מממה שהביא בשם החוט השני, וגם במחצית השקל שם {אות כ'}, אמנם בפרי מגדים {סי' תס"ד אשל אברהם סק"א בסופו} הביא שיש הנוהגים שלא לאכול שום בפסח ואינו יודע טעם הדבר, ומ"מ עתה אין להקל בפני עם הארץ, ובצנעא לתלמיד חכם אין להחמיר.

ובאמת ביו"ד {סי' רצ"ז סע"ג} משמע שם דשומים ובצלים אינם בכלל קטניות, והפסחא זוטא {סי' ב' סק"ד} כתב ששמע בשם הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע ששאלוהו פעם אחת על מה שנוהג שלא לאכול שום בפסח, הלא אין בו שום חשש חימוץ, וענה משום דכתיב 'ואל תיטוש תורת אמך', ובשדי חמד {מערכת פסח סי' ו' אות ט'} הביא בשם הישב יעקב' שיש חשש שהעכו"ם שורה את השומים בשיכר, אך למעשה דוחה את החשש הזה.

מעט צרי

אמאנה אפסח

בכנסנו השבוע לתוך חודש ה'חינוך' – התורה נותנת הוראה על התקופה הזאת "והגדת לבנך", ושוב חוזרת ואומרת "למען תספר באזני בנך וכן בנך", ומוסיפה גם כן "והודעתם לבניך ולבני בנך", למעשה זה מתחיל מיד עם כניסת החודש, כמו שאומר בעל ההגדה "יכול מראש חודש"! הוי אומר כי בעל ההגדה מבין כי יש משמעות לכל החודש שאפשר להשפיע על הילדים בצורה יוצאת מן הכלל, נכון, למעשה הוא אומר שהחיוב מדאורייתא הוא בזמן שיש מצה ומרור לפניך – כבר הסברנו את זה במאמר בשנה שעברה, שהתורה מלמדת אותנו ש'תמונה אחת שווה אלף מילים', אבל בעצם כבר מראש חודש מתחילים לשמן מנועים, מתחילים להניע את גלגלי החינוך, לקראת הפסח.

הדבר המפליא הוא כי בכל עניני התורה, ההלכות הדינים והמצוות, החיוב הוא מבין שלש עשרה שנים, 'גדול המצווה ועושה', מצות 'חינוך' לעומת זאת, לילדים קטנים, זה רק חיוב מדרבנן, אבל לגבי האמונה ביציאת מצרים, כאן אנתנו מוצאים לראשונה מצות חינוך מדאורייתא, כאן התורה לא מחכה עד גיל שלש עשרה, אלא אומרים לך להחזיר את זה לילד מגיל קטן?!

השבוע בפרשה אנתנו מוצאים בין כל עניני תומאה וטהרה, מבצבץ פסוק אחד אשר לכאורה אין לו שום שייכות לכל סדר הפרשה, לאחר שהתורה אומרת כי אשה שילדת תטמא שבעת ימים היא מוסיפה "וביום השמיני ימול בשר ערלתו", שעל פניו לא מובן מה נכנס פסוק זה כאן, אז נכון שדיברנו על השבע ימים הראשונים של אחרי הלידה, והברית מילה זה אירוע שקורה ביום השמיני של הלידה, אבל מה הקשר שלו לכאן? הרי לא באים לספר כאן את הסיפור חיים של הילד, מה התוכנית איתו לכל יום, התורה רק מספרת את דיני תומאה וטהרה של האם, מה בוער להוסיף את "וביום השמיני ימול בשר ערלתו" בסמיכות לזה?

גם זה כשלעצמו מעורר התפעלות, את כל המצוות התורה אומרת לקיים דווקא כשאדם נהיה 'גדול', כשהוא יכול להפעיל את השיקול הדעת, כשהוא יודע מה הוא עושה, והוא חושב על הפעולה שלו, ודווקא ברית מילה, מצוה כל כך חשובה, כל כך מרוממת, אומרים לאדם לעשות את זה מתי שהוא תינוק בן שמונה ימים, שהוא לא מבין ולא יודע כמעט מה עושים לו, שאין לו שום חיבור למצוה, מה הפשר של הדבר?

*

כשמעמקים בזה אפשר להבחין בקו המשוה שעובר בין שניהם, בשניהם זה מדובר על ענינים של 'למעלה מדרך הטבע', ברית מילה היא מצוה של למעלה מהטבע, לחתוך איבר מאיבריו של האדם, זה דבר שהוא על טבעי, הוא אינו יכול להיתפס בשכל אנושי, לכן היא נעשית 'ביום השמיני' – כידוע מספר שמונה מסמל את הדברים שהם למעלה מדרך הטבע.

דברים שהם בדרך הטבע, הם דברים שהשכל יכול לתפוס, וממילא מתחילים לקיים אותם בגיל שלש עשרה, מתי שהאדם כבר מיושב מעט בשכלו, הוא יכול להתחיל לקלוט דברים, להתחיל לתפוס את העומק שלהם.

זה פלוס אבל גם מינוס גדול – הפלוס של זה הוא החיבור שהאדם יכול לחוש בעת שהוא עושה מעשה שהוא מבין אותו בשכל, אבל המינוס הגדול הוא, כי כשאתה עושה משהו שמוכן בשכל, הרי השכל הוא מוגבל, וממילא העשיה מוגבלת לפי הבנת השכל.

לעומת זה דברים שהם למעלה מדרך הטבע יש להם מינוס גדול, כי קשה לאדם להתחבר למעשה שלהם, אבל יש לו פלוס גדול מאד, כי כשהוא לא מנסה לתפוס בשכל אז אין לו בזה שום הגבלות, כי רק השכל מוגבל, אבל דבר שהוא למעלה מהשכל אין שם שום הגבלה, כי הוא נעשה בלי שום מחשבה, רק באופן שהוא עושה מצריך לעשות ותו לא.

לכן את הברית מילה שהיא למעלה מהשכל עושים עוד קודם שהאדם מגיע לכלל השכל, כי להיפך, ההשפעה של זה הרבה יותר חזקה, שכאשר הוא יגיע לגיל של השכל הוא ימשיך להיות מחובר למצוה הזאת באופן של 'למעלה מהשכל' כמו שהיה אצלו המצוה הזאת עד עכשיו.

לכן מיד אחרי שהתורה מספרת על שבעת ימי הטומאה אומרת התורה 'וביום השמיני ימול בשר ערלתו' כי מעשה שהוא לפי השכל צריך הכנה וכלים להשיג אותו, כי צריך שהשכל יהיה עכשיו מוכן לקבל, ולכן האדם צריך להיות בשיא הטהרה שלו על מנת לתפוס בשכל דברים רוחניים גבוהים כל כך, אבל ברית מילה היא למעלה מהשכל, וכשהדבר הוא למעלה מהשכל אין שום מפרעי לתפוס אותו גם כשהאדם לא הכין לו את הכלים הנכונים, גם כאשר הטהרה איננה.

בחודש הזה שהתורה אומרת להכניס אצל הילדים את סיפורי הפלאות שהיו לעם ישראל במצרים, "למען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים", את האמונה היהודית אומרת לך התורה, להחזיר את זה לילד כשהוא ילד קטן, שהוא תופס את הדברים בלי שכל, אז נכון שאתה מסביר לו ומבאר לו כמה שידך מגעת, אבל בסוף אחרי הכל הוא ילד, עדיין בלי שכל, והתפיסה שלו היא למעלה מהשכל, ככה אתה צריך להחזיר את האמונה בחודש הזה, שהאמונה תהיה מורשת בילד למעלה מהשכל, שלא יהיה בזה שום מקום להתחכמויות!

עשה לך שרף

האם בשבת חוה"מ פסח ויו"ט פסח מותר לפתוח ברז שיש עליו מפננת מחמת חשש חמץ?

לגבי מנהגינו ומנהג הרבה מקהלות חסידים שמניחים בד על גבי הברז לכל ימות הפסח, והנה יש לדון לגבי יו"ט ושבת אם מותר לפסוח הברז שעל ידי זה גורם למים שיסתננו.

והנה בספר "אורחות שבת" {פ"י אות ל"ט} הביא בשם ה"אור לציון" להחמיר בזה לאסור.

ובאמת יש לעיין לפי דעתו דיש לאסור ג"כ כל פתיחת ברז בשבת אף בלא הנחת הברז הזה, שהרי המים מסתננים במסנת המותקנת שם.

והנה בגמ' שבת {קל"ח ע"א} אמרו "ואין נותנין לתלויה בשבת, וכו' משום מאי מתרינן ביה רבה אמר משום בורר רבי זירא אמר משום מרקד אמר רבה כוותי דידי מסתברא מה דרכו של בורר נוטל אוכל ומניח הפסולת אף הכא נמי נוטל את האוכל ומניח את הפסולת אמר ר' זירא כוותי דידי מסתברא מה דרכו של מרקד פסולת מלמעלה ואוכל מלמטה אף הכא נמי פסולת מלמעלה ואוכל מלמטה".

ובשו"ע {סי' ש"ט סעי' י'} כתב "יין או מים שהם צלולים מותר לסנן במשמרת", ובהגה "ואף על פי שיש בו קסמין דקין הואיל וראויין לשתות בלאו הכי (סמ"ג)".

ובמשנ"ב {ס"ק ל"ד} כתב "כיון דבלאו הסינון ג"כ הם צלולים וראויים לשתות לכן אין בזה משום בורר וצלולים מקרי כל שראוי לשתות כך בלי סינון לרוב בני אדם ויש מחמירין דדוקא כשכולם יכולים לשתות כך ואין מסנן אלא כדי שיהיו צלולים ביותר. וכן משקה שקדים הכתושיין מע"ש מותר לסנן בשבת הואיל דיכולים לשתותו כך בלי סינון [אחרונים]".

ולפי"ז פשוט שבמדינותינו שהמים ראויים לשתיה אף בלא סינון אלא שעושים כן ליותרת הבריאות והנקיין, דמותר, וכ"ש התוספת בד שמוסיפים בפסח, שהרי הוא סינון אחר סינון, וכבר המים ראויים בתכלית לשתיה, ורק שמניחים הברז לחשש רחוק שאולי יעבור שם חמץ, ואי"צ לחשוש לזה משום שבת, אלא דבפסח אנו חוששים מצד חומרת הפסח, אך אינו נחשב בורר לגבי איסור שבת.

אכן במדינות שהמים שם אינם ראויים שתייה כמו שהם, ועל מנת שיהיו ראויים לשתיה רוב בני אדם מסננים אותם, לכאורה יהיה אסור לפתוח הברז בשבת מחמת כי נעשה בורר על ידו.

והחזון איש כתב חידוש גדול יותר, דאפילו אם המסנת מלאה בחול או בשאר לכלוך, ואותם המים ברגע שהם מגיעים אצל המסנת המה

נעשים אינם ראויים לשתיה כיון שהם מתערבים בחול, ואחר כך המסנת משאירה הלכלוך אצלה ומוציאה את המים נקיים מותר בשבת, כיון שהמים מתחילתם היו ראויים לשתיה, ונכנסו למסנת ושם הם מתלכלכים ובאותה העת ממש הם מתנקים, וז"ל {אור"ח סי' נ"ג}: "ואפי' כשכבר נתקבץ הרבה חול במשמרת נראה דמותר ואע"ג דכשבאין המים במשמרת כבר יש שם חול מרובה מ"מ כיון דהמים הנקלחין ע"י האדם בפתיחת הברז הם מים צלולים אע"ג שאח"כ הם מתערבים עם החול וחוזרין ומסתננים אין זה מלאכת בורר וכדתנן קל"ט ב' בנותן מים למשמרת התלויה מע"ש כדי שיחזרו השמרים צלולים ואע"ג דהמים מתערבים עם השמרים וחוזרין ומסתננים כיון דנתן צלולים לית לן בה וכמש"כ במ"ב שם ס"ק ל"ג בשם הלבוש, ואפשר שאין החול מתערב כלל עם המים אלא החול נכשב ועומד במקומו ואינו מתערב", עיי"ש.

ע"כ פשוט וברור דמותר לפתוח הברז אף שהניח עליו בד לסנן את המים מכל חשש חמץ, כי הרי גם בלא זה נחשב לראוי לשתיה, כי מצד הדין היא מותר לשתותו ואין צריך לחשוש לחמץ במים, אלא שעם ישראל מחמירים על עצמם מחשש קל שבקלים לגבי פסח, אבל מצד דין שבת הוא מותר.

שרפי חודש

הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיו זי"ע – ה' ניסן ה'תק"ם

לידתו – נולד בשנת ה'תק"ב בעיירה נעשכיו.

הוריו – אביו רבי דוב בער מטולצ'ין זצ"ל סופר ומזכיר של וועד ארבע ארצות, ואמו מרת גיטל ע"ה.

זוגתו – בזיו"ר נשא את ש"ב מרת רייזל ע"ה בת רבי יוסף קצנבלויגן זצ"ל, ובזיו"ר נשא את בת רבי שמואל גינצברג זצ"ל.

רבותיו – רבו המובהק היה הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזולאטשוב זי"ע, ואתו עמו נסע אל הרה"ק המגיד רבי דב בער ממעזריטש זי"ע.

פעילותו – כיהן ברבנות בעיר קובל [קוואלא], ולאחר מכן בעיר לשונב, ולאחריו בלודמיר, בשנת ה'תקמ"ט נתמנה לכהן פאר ברבנות העיר נעשכיו ארץ מולדתו, ושם החל להנהיג עדה בישראל, ושימש כנשיא קופת מעות אר"י בפולין, ובשנת ה'תקנ"ו הקים יחד עם כמה מגדולי דורו {הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין, הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא, והרה"ק רבי ישראל מקאזניץ} את כולל וואהלין, ונודע באותות ומופתים שפעל למעלה מדרך הטבע, וגם באונותו המופלגת ובפעילותו הגדולה להתרת עגונות.

זרעו – בנו הרה"ק רבי יוסף מאוסטילא זי"ע, בנו הרה"ק רבי יעקב אריה מקאואל זי"ע, בנו הרה"ק רבי יצחק מנעשכיו זי"ע, ובתו ע"ה זו' רבי חיים מסאטנוב זצ"ל.

תלמידיו – בין גדולי תלמידיו נמנים רביה"ק השרף רביה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, הרה"ק רבי קלונימוס קלמן הלוי מקראקא זי"ע בעל ה"מאור ושמש", הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע, הרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע הרה"ק רבי נתן נטע מחעלם זי"ע ועוד.

תורתו – ליקוטים מתורתו נדפסו עליו ספר "רשפי אש".

הסתלקותו – נסתלק לגנוי מרומים ביום ח' ניסן ה'תש"ס ומנו"כ בביה"ח העתיק בעיירה נעשכיו.

שלושה חברים, צדיקים נסתרים, היו בפולין, שסיכמו ביניהם להישאר נסתרים ולא להתפרסם בעולם עד שגיע הזמן משמים. וגם אז, איש לא יתפרסם לפניו חבריו. היו אלו שלושת הצדיקים שלימים נודעו בקדושתם ברחבי העולם היהודי: הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיו, הרה"ק רבי אריה לייב "הסבא" משפולי, הרה"ק רבי מרדכי "החזן" מזאסלאב, עברו חלפו להם שנים, והנה נודע לרבי אריה לייב שרעהו, רבי מרדכי שמתגורר בנעשכיו – מנהיג חצר של חסידים בעירו, ונוהרים אליו אלפי אנשים לקבל עצות וברכות. משמע, רבי מרדכי לא עמד בתנאי שסיכמו ביניהם החברים, יש לנסוע אליו ולברר מדוע נהג כך, הגיע רבי אריה לייב לנעשכיו וראה המונים גודשים את בית מדרשו של הצדיק ואת חצרו, ממתנינים לתורם ליד דלת חדרו. עקף רבי אריה לייב את התור, הן הוא לא מגיע כאורח או כתלמיד, מגיע הוא כחבר אל רעהו, הגבאים שלא הכירוהו, ואף לא נראה היה כצדיק וקדוש – דחפוהו לאחוריו. "יש תור, יהודי! גערו בו בקול, "המתן בסבלנות ואל תעקוף את אלו שהגיעו לפניך". אך רבי אריה לייב לא התחשב מדי בדעתם וקרא בקול "מורדוך" (כינוי חברי לשמו של הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיו), הגבאים ששמעו את שמו של רבם יוצא בצורה מזולזלת כעסו והתרתחו, והרימו יד כל רבי אריה לייב להכותו. למזלו שמע הרה"ק מנעשכיו את קולו של רעהו ויצא לקראתו, קיבלו בכבוד רב והכניסו לחדרו. פנה רבי אריה לייב לרעהו ושאלו: "הן סיכמנו בינינו שאיש מאיתנו לא יתגלה לפני רעהו. ומדוע זה אתה מפר את התנאי?", נענה הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיו בהתצללות: "האמת היא שלא חשבתי כלל להתפרסם, וכל הענין אירע בעל כרחי, ומעשה שהיה כך היה": במהלך נודדיו התארח רבי מרדכי במקומות יהודים רבים, וניסה לחזק את תושבי המקום בתורה ועבודת ה'. בצאתו פעם מביתו של יהודי יקר בביתו התארח, ביקש בעל הבית שהיה יהודי פשוט לזכות בברכתו של האורח, ורבי מרדכי בירכו בחום ובלבביות, שמעה זאת בעלת הבית והתרעמה: "זלה לא מגיעה ברכה? הן היא טרחה על האירוח במסירות". ורבי מרדכי בסבר פנים יפות מברך. עתה הגיעו הבנים וביקשו איש איש את הברכה בה חשקו: זיווג, פרנסה, יראת שמים ולימוד וכו', בינתיים התקדם רבי מרדכי ליציאה מן הבית, וכבר עמד בפתח החצר והתכונן לעלות לעגלה שתיקחהו בדרוכו הלאה. והפונדקאי רץ אחריו: "רבי, עוד בן אחד יש לי, אנא ברכהו גם כן". רבי מרדכי כבר מיהר מאוד לדרכו, ולכן תוך שהוא עולה על העגלה הפטיר: "שיבוא נא לפה ואברכהו, אינני יכול להתעכב לחזור לבית" "זהבן הגיע ובירכתיו", סיפר רבי מרדכי לרבי אריה לייב, "אלא שדבר אחד לא ידעתי באותה העת: הבן הזה מוטל היה משותק במיטתו כשמונה שנים, וכשקראו לו אלי קם על רגליו והלך כאחד האדם ובעצם רפואה הייתה לו טרם שהגיע אלי", שמועה זו נפוצה באזור והמונים עטו על הרה"ק מנעשכיו והוא נתפרסם בעל כרחו.

רבינו מהר"י נמנה על צאצאיו

קטפי גנוזות

הרה"צ רבי שמואל אהרן שצדרוביץקי זצוק"ל מביאליסטוק קוברין – חו"ז של רבינו מהר"י, עובדות חדשות [חלק ג'] לרגל יומא דהילולא ה' ניסן תשל"ח

כמו כן שחה - כי לאחר פטירתו הספידו הרה"ק רבי פינחס מנחם מגור זצוק"ל בעל ה"פני מנחם" שהרעיד בפתיחת נאומו את לבבות השומעים בזעקה "שמואל הקטן", בהזכירו את דברי הגמ' {ירושלמי סוטה ט' י"ג} "משמתו נביאים הראשונים פסקו אורים ותומים ר שמואל בר נחמן בשם ר יונתן זה שמואל ודוד ר בא בר כהנא בשם רב זה גד ונתן רבי ירמיה רבי שמואל בר יצחק בשם רב זה ירמיה וברוך מילתיה דר יהושע בן לוי אמרה זה ירמיה וברוך דא"ר יהושע בן לוי (דברי הימים ב' כ"ו) ויהי לדרוש אלהים בימי זכריהו המבין ביראת אלהים מאן קם מבתריה ירמיה וברוך משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי פסקה מהן רוח הקודש אף על פי כן משתמשין היו בבת קול מעשה שמעו שמעו הצדיק בת קול יוצא מבית קודש הקדשים ואמר נהרג גייס גוליקס ובטלו גזירותיו מעשה שיצאו נערים להלחם באנטוכיא ושמע יוחנן כהן גדול בת קול יוצא מבית קודש הקדשים ואומרת נצחו טלייא דאגחו קרבא באנטוכיא וכתבו אותה העת ונתנו בו זמן וכיוונו שבאותה שעה היתה מעשה שנכנסו זקנים אצל בת גדיא ביריחו ויצתה בת קול ואמרה להן יש ביניכם אדם אחד ראוי לרוח הקודש אלא שאין הדור כדאי ונתנו עיניהן בהלל הזקן וכשמת היו אומרים עליו הוי עניו חסיד תלמידו של עזרא ושוב נכנסו זקנים לעליי ביבנה ויצאת בת קול ואמרה להן יש ביניכם אחד ראוי לרוח הקודש אלא שאין הדור כדאי ונתנו עיניהם בשמואל הקטן ולמה נקרא שמו קטן לפי שהוא מקטין עצמו ויש אומרים לפי שמעט היה קטן משמואל הרמתי וכשמת היו אומרים עליו עניו חסיד תלמידו של הלל הזקן", והאריך לספר האיך היה נוהג בענווה ושפלות על אף שהיה מראשי ומנהיגי אגודת ישראל, ולא הרגיש את עצמו אלא כמשרת הציבור בלבד.

ונמס כל לב על הסתלקותו של הגה"צ רבי שמואל אהרן זצ"ל, אך רבינו לא יכל להשתתף בהלוויה בהיות וגופתו הועברה לארץ ישראל משם יצאה לעבר בית החיים בקרית שאול שבתל אביב.

בשיח סוד, מימין לשמאל: רבינו מהר"ם זצוק"ל, הגה"צ רבי שמואל אהרן שצדרוביץקי זצוק"ל, והגאון רבי בנימין מנדלזון זצוק"ל

היכרותו של רבינו מהר"ם זי"ע עם מחותנו הגה"צ רבי שמואל אהרן שצדרוביץקי זצ"ל מביאליסטוק – קוברין [חותנו של הרה"ק רבי ישראל דן ממודז'ין זצוק"ל בעל ה"נחלת דן" חותנו של רבינו מהר"י זצוק"ל] – התחילה עוד זמן רב קודם היותו מחותן עמו, בהיות רבי שמואל אהרן שצדרוביץקי מראשי הנהלת אגודת ישראל בארץ ישראל, והיה יו"ר אגודת ישראל בתל אביב, וסגן יושב ראש הוועד הפועל של אגודת ישראל בארץ ישראל, כמו כן היה ממקימי ארגון צעירי אגודת ישראל, ורבינו מהר"ם על אף כי לא הסכים להימנות רשמי על מנהיגי אגודת ישראל [על אף בקשותיו החוזרות ונשנות של הרה"ק רבי ישראל מגור זצוק"ל בעל ה"בית ישראל" שאף חפץ להקים במיוחד ועדת רבנים אשר תעמוד בראשותו של רבינו זצוק"ל אך רבינו נמנע מכך בכל תוקף], אך עם זאת פעל גדולות ונצורות למען אגודת ישראל.

בשמחת ה'בר מצוה' של רבינו מהר"י השתתף חו"ז לעתיד הגה"צ רבי שמואל אהרן שצדרוביץקי, והקדיש לרבינו מהר"י מתנת דורון דרשה הספה"ק "אוהב ישראל" להרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זי"ע, שהיה מקושר בספר קדוש זה, ורבינו מהר"י הפליא את זה כי לימים נסתלק ביום ה' ניסן יומא דהילולא של האי צדיק.

בסוף ימיו התגורר בארה"ב, ובשנת תשל"ח ימים ספורים קודם פטירתו היה רבינו מהר"ם יחד עם בנו רבינו מהר"י [אשר היה עדיין בחור באותם ימים] שם, ובהיות כי רבי שמואל אהרן זצ"ל היה שרוי על החולי באותם הימים נכנסו לבקר, והאריך רבינו מהר"ם עמו בעניני הכלל והפרט, ולאחר מכן נפרדו לשלום, למחרת באה השמועה

<p>הפצת הגליון נדבת ידידינו היקר הר"ר שמואל צבי ליכטנשטיין שליט"א – ירושלים לע"נ אביו הר"ר שמחה דוד אליעזר בן הר"ר יחיאל צבי ז"ל נלב"ע ג' ניסן ה'תשמ"ה ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>הפצת הגליון נדבת ידידינו היקרים משפחת סקובסקי שיחי' להצלחה בכל הענינים ברוחניות ובגשמיות ולהתברך בכל מילי דמיטב</p>	<p>שהשמחה במעונם נשגר בזאת ברכת מזלא טבא וגדיא יאה לידידינו היקרים הנגיד הר"ר דוד הגר שליט"א – לוס אנג'לס ולהתנו הר"ר דורון יעקוביאם שליט"א – ירושלים לרגל היכנס הנכד / הבן הבה"ח יצחק אלחנן הי"ו לעול תורה ומצוות כה יתן ד' וכה יוסיף שפע רב ממעון הברכות ואך טוב וחמד ירדפוכם כל הימים</p>
<p>יו"ל ע"י מכון "מרגניתא דרבי מאיר" דראהביטש להערות והארות – לתרומות – ולהצטרפות לרשימת התפוצה נא לפנות לדוא"ל mdm1038@gmail.com או לטל' 0534159097</p>	<p>הפצת הגליון נדבת ידידינו היקר הר"ר יהודה הירש שליט"א לרגל שמחת נישואי בנו בשעטו"מ יה"ר שהזיווג יעלה יפה לבנין עדי עד לבנות בית נאמן בישראל מתוך שפע והרחבה</p>	<p>הפצת הגליון נדבת ידידינו היקרים משפחת זילבר שיחי' להצלחה בכל הענינים ברוחניות ובגשמיות ולהתברך בכל מילי דמיטב</p>

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין בים ובין פינפשה, המקום ירחם עליהם ויציאם מצרה לרוחה ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן